

EVOLUTIONS OF PROFIT AND BANKING PERFORMANCE

Professor Ph.D. Marius GUST

„Constantin Brâncoveanu” University of Pitești, Romania

Email: mariusgust@yahoo.com

Abstract: In Romania, although the crisis has ended 5-6 years for many categories of operators for Romanian banks out of the crisis, measured in terms of profit, it is more recent. Thus, after some six years of losses or negligible returns, 2015 was the first in which the profit recorded for the entire Romanian banking system. 2016 seems to strengthen the crisis. In this context, it is necessary to see how banks derive their profits. I mean, what are the sources of bank profits, and expenses that are consuming part of bank revenues. Obviously, profitability analysis should be carried out and in terms of assets and of bank capital used for its production. Finally, it would be necessary to ask whether the trends observed in the last two years of term or episodic.

Keywords: bank profits, bank revenues, bank expenditures.

JEL Classification: G21.

1. Introduction

The banking crisis, which began to be felt in Romania at the end of 2008, has manifested itself with a year-long delay at the level of banking profit. Thus, in 2009, the cumulative bank profit at the level of 2009 represented about 20% of the 4.4 billion lei as it had been one year earlier. From the following year, by the end of 2015, the Romanian banking system entered a stage where the word loss was the characteristic feature. The evolution of losses increased exponentially until 2012, when accumulated losses of 2.3 billion lei were recorded. The following year, 2013, was a neutral, profitable but negligible one, with a record loss of 4.7 billion lei in 2014. The main cause of these losses was the portfolio of loans granted before and after the crisis. More specifically, the cause was the expense made by banks with the provisioning of the loan portfolio or, as the accountants say, the depreciation expense of the assets or, as the bankers say, the net cost of the risk, that is the impact of the deterioration of borrowers' financial performance or the delay in payments made by debtors for reimbursement Bank debts or the initiation of forced execution or judicial reorganization procedures for borrowers, which made banks use part of the income from that period to set up provisions to cover future losses due to the previously described causes.

Table no. 1. Dynamics of banking profitability and profitability rates in the Romanian banking system

Indicator	mu	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016(IX)
Net profit / Net loss	mld.lei	4,40	0,82	-0,52	-0,78	-2,30	0,05	-4,70	4,88	3,70
Rate of economic return	%	1,56	0,25	-0,16	-0,23	-0,64	0,01	-1,32	1,24	1,3
Rate of financial profitability	%	17,04	2,89	-1,73	-2,56	-5,92	0,13	-12,5	11,77	12,32

Source: Statistical data and series used in the financial stability reports charts 2011-2016, www.bnr.ro, periodical publications section

Also, it has to be said that the entry of profitability into the negative territory also led to negative profit rates, but their figures appear to be not so high in relation to the size of bank losses. However, as a conclusion, let us remember that between 2008 (the beginning of the crisis in Romania) and 2015 (the last year for which there are definitive and audited accounting data at this time) the Romanian banking system recorded cumulative profits of 10.1 billion and cumulative losses of 8.3 billion lei, meaning a net result of ROL 1.8 billion.

In addition, only Romania and Hungary recorded losses, the other states, Poland, the Czech Republic and even Bulgaria, the eternal rival at the stand of Romania's rankings, recorded profit in the analyzed period.

Table no. 2. Regional comparisons between financial profitability of banking systems (%)

Country	Rate of financial return (capital)					Rate of economic return (assets)			
	2010	2011	2012	2013	2014	2011	2012	2013	2014
Bulgaria	7,77	5,74	6,31	5,69	7,22	-	-	-	-
Hungary	0,44	-8,46	-1,44	2,31	-20,74	-0,71	-0,13	0,22	-2,22
Czech Republic	19,70	18,29	20,39	16,21	16,53	1,20	1,36	1,16	1,20
Poland	13,33	16,09	14,01	12,13	11,80	1,25	1,17	1,09	1,07
Romania	-1,73	-2,56	-5,92	0,13	-12,45	-0,23	-0,64	0,01	-1,32

Source: Statistical data series used in the financial stability reports charts 2011-2016, www.bnr.ro, periodical publications section

It should also be mentioned that the profitability state of the Romanian banking system, registered since 2015, does not mean that all the banks in the system would be profitable. Thus, according to www.bancherul.ro, at the end of 2015, out of the 36 banks, Romanian legal entities, 22 were profitable, and another 14 recorded losses, for in the end of September 2016, the number of profitable banks to reach 26, and those who recorded losses to be reduced to 10.

2. Evolution, structure and dynamics of income, expenses and bank profit

The image of the net profit on the Romanian banking system is slightly deformed, because during this period, at the level of the operations performed, the Romanian banks were profitable (table no. 3). As previously shown, net losses were due to the provisioning of the loan portfolio. But here too some amendments have to be made. In the sense that, although operational profit has been permanently positive, it has a downward slope, with a decrease of over 33% between 2008 and 2015, from about 12 billion to less than 8 billion lei. The operating profit regression is explained by a consistent decrease in operational revenues (interest, commissions, trading income, etc.) of about 8 billion lei, due to the slowing down of the lending process (or rather, the fact that the lending process did not record the dynamics from before the crisis) and, in recent years, the fall in interest rates, both in foreign currency transactions, but especially in lei.

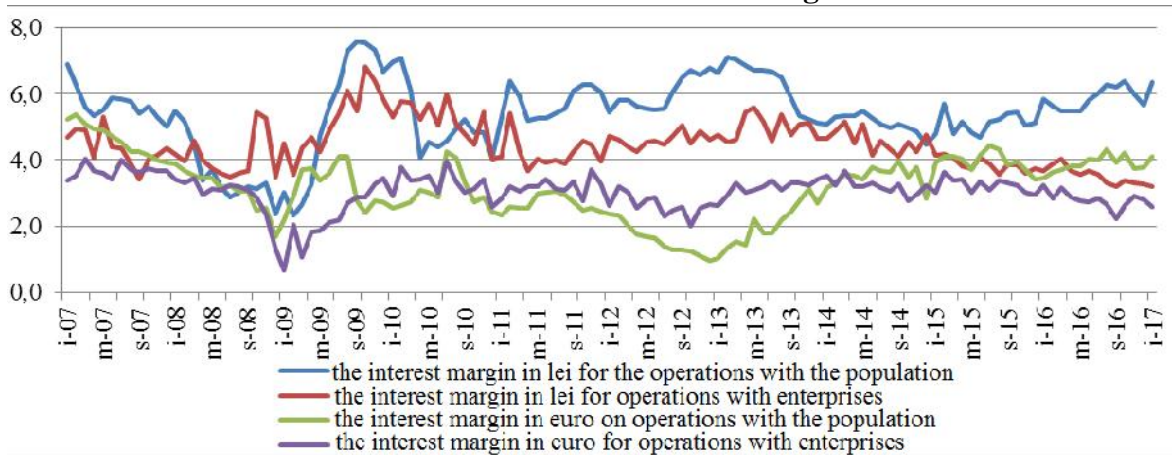
Table no. 3. Evolution and structure of income, expenses and banking profit in the Romanian banking system

Indicator - million lei	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016-IX
Operating revenues	26.411	28.893	26.206	24.345	19.282	19.127	18.726	18.370	14.854
Net interest income	11.902	12.830	15.999	15.196	12.096	11.334	10.971	10.620	8.180
Operating expenses	14.776	18.544	17.079	16.584	11.376	10.864	10.397	10.574	7.584
Operating profit	11.681	10.419	9.200	7.829	7.939	8.288	8.338	7.796	7.270
Rates (%) in operational revenues (100%) of:									
Net interest income	45	44	61	62	63	59	59	58	55
Operational expenditure	56	64	65	68	59	57	56	58	51
Operating profit	44	36	35	32	41	43	44	42	49

Source: Statistical data series used in the financial stability reports charts 2011-2016, www.bnr.ro, periodical publications and author's calculations

The main income of banks, net income from interest, in the analyzed range, registered in the eight years under review, two trends, one growth rate by 2010 and the second, starting with 2011, a continuous decrease, they almost halved. Net interest income is a function that depends on the volume of operations and the amount of interest margins. As the interest margins worked oscillating throughout the analyzed period, they were used by banks to increase their revenues when the volumes of operations were no longer yielding (Chart 1). However, it should be noted that the interest margins on the lei operations were much higher than the foreign currency operations, as the operations with the population brought banks higher margins than those with the enterprises.

Chart no. 1. Evolution of interest margins-%

Source: author's calculations using statistical data series from the NBR iterative database, www.bnr.ro, statistical section

Against the deterioration in bank income, all credit institutions in the system began to implement cost control programs. In the beginning, a number of factors, such as the trading network, the high number of employees in relation to operations, their high salaries, have increased spending, but since 2010, there has been a sharp fall in spending, almost half of 2008 or in absolute figures from approx. 18.5 billion lei in 2009, to approx. 10 billion lei in 2015. The bank's operating expenses consist of staff costs, administrative expenses (network, management, utilities, consumables) and depreciation of fixed assets.

But in Romania, the banking system is much thinner than when the crisis began: it lost about a quarter of its staff and almost 30% of the network. Surely we will also continue in the future to resize the network of units and staff, given that all banks:

- provide customers with alternative systems for accessing banking services such as distance banking: I - banking, M - Banking, at minimum cost or at 0 cost;
- expanding their self-banking units, inaugurating in traditional areas where the customer handles his own banking services, 24 hours a day, 7 days out of 7.

Table no. 4. Evolution of the size of the banking network and banking staff

Indicator	m.u.	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Total number of employees	.000	71,6	67,9	66,8	65,8	61,8	58,6	57,7	55,9	55,4
	%('08)	100,0	94,8	93,2	91,8	86,2	81,8	80,6	78,0	77,4
Total number of units	units	6.552,0	6.425,0	6.170,0	6.040,0	5.679,0	5.450,0	5.304,0	4.906,0	4.757,0
	%('08)	100,0	98,1	94,2	92,2	86,7	83,2	81,0	74,9	72,6

Source: Statistical data series used in the Financial Stability Report charts 2011-2016, www.bnr.ro, periodical publications section and author's calculations using data from the article „2016 Banking System Indicator”s, www.bancherul.ro

All these realities (remote bank, self-banking units) lead to the reduction of classical banking staff. But the reduction in bank staff is also triggered by the fact that the traditional banking unit is now fully transformed, becoming a simple sales center, without the attached back-office area, with accounting, settlement, credit analysis, human resources, marketing, administration etc., compartments extinct due to the massive computerization of banking services, now all these compartments being found only at the level of the bank office.

Also note that in recent years net interest income strengthened its position as bank's main income as to the pre-crisis period or the period at the beginning of the crisis to 58-60% of its total operating income, and operational spending of the banks have been brought slightly below this value. Thus, net interest income to be sufficient to cover operating expenses. As for operational profit, it appears to have stabilized at a level of 41-44% of operating revenues.

Table no. 5. Dynamics from the previous year of income, expenses and bank profit

Dynamics compared to the previous year	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Interest income	100	116,3	81,0	94,9	85,2	85,0	85,4	84,5
Interest expenses	100	121,5	57,1	94,7	92,0	76,0	70,7	62,9
Net interest income	100	107,8	124,7	95,0	79,6	93,7	96,8	96,8
Operational income	100	109,4	90,7	92,9	79,2	99,2	97,9	98,1
Operational expenses	100	125,5	92,1	97,1	68,6	95,5	95,7	101,7
Operational return	100	89,2	88,3	85,1	101,4	104,4	100,6	93,5

Source: Statistical data series used in the financial stability reports charts 2011-2016, www.bnr.ro, periodical publications and author's calculations

The adjustment and redefinition of Romanian banking structures and their management and management systems are best observed in the annual dynamics of profit, bank income and expenditures. Thus, between 2010 and 2015, all these indicators are consistently adjusted, with 32 decreases out of a total of 42 cases, and in 24 cases the drops are higher than 5%. The increases, if we exclude the year 2009, are only 5, located 3 at the

operational profit level, one in the net interest income and another in the operational expenditure, and their values are, in most cases, of 1- 2 %.

3. Structure of the profit and loss account at the level of the Romanian banking system

It is interesting to look at the structure of the bank's profit and loss account, both in absolute value and as a share of the values in the total operational income of banks. It is worth mentioning that for the year 2016 the values take into account only the first three quarters. Interest income brings more than half of its revenue to banks. These are followed by commission revenue with about one-fifth, share in total operating income. Other revenue, from trading, exchange differences, financial instruments, other income, contributes one fifth, up to one quarter of total operating income.

Table no. 6. The profit and loss account at the level of the entire Romanian banking system

Indicator	Absolute values - millions lei		Rates (%) in total operational revenues	
	2015	2016 IX	2015	2016 IX
Net interest income	10.620	8.180	58	55
Net commission income	3.808	2.861	21	19
Net gains on financial assets and liabilities unevaluated at a fair value (financial instruments available for sale)	833	1.940	5	13
Revenue from trading	626	639	3	4
Income from exchange rate differences	1.603	1.024	9	7
Other income	879	211	5	1
Total operational income	18.370	14.854	100	100
Staff expenses	4.882	3.540	27	24
Administrative expenses	4.856	3.437	26	23
Other expenses (amortization)	836	607	5	4
Total operational expenses	10.574	7.584	58	51
Operational profit	7.796	7.270	42	49
Cost of depreciation of assets (Net cost of risk)	(3.943)	(3.040)	(21)	(20)
Other	1.025	(534)	6	(4)
Profit before tax	4.878	3.696	27	25

Source: Statistical data series used in the financial stability reports charts 2011-2016, www.bnr.ro, periodical publications and author's calculations

My opinion is that this structure is slightly risky for the Romanian banks, because:

- any drop in interest rates on the Romanian banking market will have a negative impact on bank income;

- low commission income indicates a reduced use by the public, the population and businesses, of banking services. Meaning that banking services are used not necessarily because of a need, a necessity, but an obligation, something like "I can not bypass them". Unfortunately, this, in the face of a potential crisis, causes users to give up, which for banks will mean a further reduction in revenue;

- the low need for banking services also results from the low share of other sources of income and from significant deviations from one year to another, which indicates that they are not a safe source of income.

For operational expenses, we notice that staff accounted for about a quarter of spending and about the same amount for administrative expenses. Amortization consumes about 5% of revenue, resulting in an operating profit of about 45%. Let us also note that the depreciation of banks' financial assets, especially their loan portfolio, still consumes around 20% of operating profit, although their maximum point seems to have passed. It should also be noted that there are a number of conjunctural operations that affect bank profits. For example, in 2015, bank profits increased by more than a billion as a result of the takeover of Volksbank by Banca Transilvania.

4. Conclusions

Although the Romanian banking system has returned to profitability after five years of loss, yet the way of profiting did not completely eliminate the risks, especially since not all banks in the system would be profitable, at the end of 2016 there were still 10 banks that recorded losses. The structure of bank income has been in recent years made up of interest income, which gives banks more than half of their income. These are followed by commission revenue of about one-fifth, a share in total operating income. Other revenue, from trading, exchange differences, financial instruments, other income, contributes one fifth, up to one quarter of total operating income. For operational expenses, we notice that staff accounted for about a quarter of spending and about the same amount for administrative expenses. Depreciation consumes about 5% of revenue, resulting in an operating profit of about 45%. Let us also note that the depreciation of banks' financial assets, especially their loan portfolio, still consumes around 20% of operating profit, although their maximum point seems to have passed.

References

1. Bancherul.ro, 2017. Banking System Indicators of 2016. [online] Available at: <<http://www.bancherul.ro>> [Accessed 5 March 2017].
2. Gust Marius (eds.), 2010. Banking Management and Techniques, Applied Course. Pite ti: Independența Economică Publishing House.
3. National Bank of Romania, 2016. Financial Stability Report, April 2016 and December 2016. [online] Available at: <<http://www.bnr.ro/Publicatii-periodice-204.aspx>> [Accessed 10 February 2017].
4. National Bank of Romania, 2016. Monthly Bulletins, collection 2000 - 2016 (April). [online] Available at: <<http://www.bnr.ro/Publicatii-periodice-204.aspx>> [Accessed 2 April 2017].
5. National Bank of Romania, 2016. Ministry of Public Finance, Order for the approval of the Methodological Norms on the preparation of the annual accounting reporting for the Ministry of Public Finance's information requirements applicable to credit institutions. [online] Available at: <<http://www.bnr.ro/Index-de-reglementari-BNR-3230.aspx>> [Accessed 10 February 2017].

EVOLUȚII ALE PROFITULUI ȘI PERFORMANȚEI BANCARE

Prof. univ. dr. Marius GUST

Universitatea „Constantin Brâncoveanu” din Pitești, România

Email: mariusgust@yahoo.com

Rezumat: Deși criza pare să se fi terminat de ceva vreme pentru multe categorii de operatori economici din România, pentru băncile române este ieră din criză, măsurat în termeni de profit, este mult mai recent. Astfel, anul 2015 a fost primul după o serie de ase ani de pierderi sau rentabilități neglijabile, când, cumulat la nivelul întregului sistem bancar românesc, s-a înregistrat profit. Anul 2016 pare să consolideze ieră din criză. În context, este necesar să vedem de unde provine profitul bancar, în sensul de sursele acestuia, dar și cheltuielile care consumă, parțial, veniturile. Evident, orice analiză a rentabilității trebuie realizată din punctul de vedere al activelor folosite pentru obținerea acestuia și al capitalului bancar. În sfârșit, ar fi necesar să ne întrebăm dacă tendințele remarcate în ultimii doi ani sunt de durată sau au caracter episodic.

Cuvinte-cheie: profit bancar, venituri și cheltuieli bancare.

Clasificare JEL: G21.

1. Introducere

Criza bancară, care a început să se simtă în România la sfârșitul anului 2008, s-a manifestat cu o întârziere de aproape un an de zile la nivelul profitului bancar. Astfel, în anul 2009, profitul bancar cumulat la nivelul anului 2009 mai reprezenta cca 20% din cele 4,4 miliarde lei cât fusese profitul bancar cu un an mai devreme. Începând cu anul următor și până la sfârșitul anului 2015, sistemul bancar românesc a intrat într-o etapă în care cuvântul ”pierdere” a fost elementul caracteristic. Evoluția pierderilor a crescut exponențial până în anul 2012, când au fost contabilizate pierderi cumulate de 2,3 mld. lei. Anul următor, 2013, a fost unul neutru, cu profit, dar la nivel neglijabil, pentru că în 2014, s-a înregistrat o pierdere record de 4,7 miliarde lei. Principala cauză a acestor pierderi a fost portofoliul de credite acordate înainte de criză, dar și după aceea. Mai precis, cauza a fost cheltuielile făcute de bănci cu provizionarea portofoliului de credite sau, cum îi spun contabilii, cheltuielile cu deprecierea activelor sau bancherii, costul net al riscului, adică impactul deteriorării performanței financiare a debitorilor sau al întârzierii plăților făcute de debitori pentru rambursarea debitelor bancare ori inițierea unor proceduri de executare silită sau de reorganizare judiciară a debitorilor, care făceau ca băncile să își folosească o parte a veniturilor din acea perioadă pentru constituirea de provizii din care să acopere pierderile viitoare datorate cauzelor anterior descrise.

Tabelul nr. 1. Dinamica profitului bancar și a ratelor de rentabilitate în sistemul bancar românesc

Indicator	um	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016(IX)
Profit net /Pierdere net	mld.lei	4,40	0,82	-0,52	-0,78	-2,30	0,05	-4,70	4,88	3,70
Rata rentabilității economice (activelor)	%	1,56	0,25	-0,16	-0,23	-0,64	0,01	-1,32	1,24	1,3
Rata rentabilității financiare (capitaurilor)	%	17,04	2,89	-1,73	-2,56	-5,92	0,13	-12,5	11,77	12,32

Surs : Serii de date statistice utilizate în graficele din Rapoartele asupra stabilității financiare 2011-2016, www.bnr.ro, secțiunea publicației periodice

De asemenea, trebuie spus că intrarea în teritoriul negativ a condus și la obținerea unor rate de rentabilitate negative, dar parțial cifrele acestora, par a nu fi atât de

mari, în raport cu m rimea pierderilor bancare. Oricum, ca și concluzie, să reținem că între 2008 (anul de început al crizei în România) și 2015 (ultimul an pentru care există, la acest moment, date contabile, definitive și auditate) sistemul bancar românesc a înregistrat profituri cumulate de 10,1 miliarde și pierderi cumulate de 8,3 miliarde lei, adică un rezultat net de 1,8 miliarde lei.

Mai adugăm că, în regiune, doar România și Ungaria au înregistrat pierderi, celelalte state, Polonia, Cehia și, chiar Bulgaria, ve nica rival de la coada clasamentelor a României, au înregistrat profit în perioada analizată.

Tabelul nr. 2. Comparații regionale între rentabilitatea financiară a sistemelor bancare (%)

Țara	Rata rentabilității financiare (capitaurilor)					Rata rentabilității economice (activelor)			
	2010	2011	2012	2013	2014	2011	2012	2013	2014
Bulgaria	7,77	5,74	6,31	5,69	7,22	-	-	-	-
Ungaria	0,44	-8,46	-1,44	2,31	-20,74	-0,71	-0,13	0,22	-2,22
Cehia	19,70	18,29	20,39	16,21	16,53	1,20	1,36	1,16	1,20
Polonia	13,33	16,09	14,01	12,13	11,80	1,25	1,17	1,09	1,07
România	-1,73	-2,56	-5,92	0,13	-12,45	-0,23	-0,64	0,01	-1,32

Surs : Serii de date statistice utilizate în graficele din Rapoartele asupra stabilității financiare 2011-2016, www.bnr.ro, secțiunea publicații periodice

Mai trebuie menționat că starea de profitabilitate a sistemului bancar românesc, înregistrat începând cu 2015, nu înseamnă că toate băncile din sistem ar fi profitabile. Astfel, potrivit www.bancherul.ro, la sfârșitul anului 2015, din cele 36 de bănci, persoane juridice române, 22 erau profitabile, iar alte 14 înregistrau pierderi, pentru că la sfârșitul lui septembrie 2016, numărul băncilor profitabile s-a ajuns la 26, iar al celor care înregistrau pierderi s-a redus la 10.

2. Evoluția, structura și dinamica veniturilor, cheltuielilor și profitului bancar

Imaginea pe care o dă profitul net asupra sistemului bancar românesc este una ușor deformată, pentru că în toată această perioadă, la nivelul operațiunilor derulate, băncile românești au fost profitabile (Tabelul nr. 3). Așa cum arătam anterior, pierderile nete erau datorate cheltuielilor de provizionare a portofoliului de credite. Dar, și aici trebuie făcute câteva amendamente. În sensul că, deși profitul operațional a fost permanent pozitiv, totuși el înregistrează o pantă descendentă, scăderea lui fiind de peste 33%, între 2008 și 2015, de la aproximativ 12 miliarde lei la sub 8 miliarde lei. Regresia profitului operațional se explică printr-o scădere consistentă a veniturilor operaționale (dobânzi, comisioane, venituri din tranzacționare etc.), de circa 8 miliarde lei, ca urmare a frânării procesului de creditare (sau, mai bine spus, faptului că procesul creditării nu a mai înregistrat dinamica de dinainte de criză) și, în ultimii ani, scăderii ratelor de dobând, atât la operațiunile în valută, dar, în special, la cele în lei.

Tabelul nr. 3. Evoluția și structura veniturilor, cheltuielilor și profitului bancar în sistemul bancar românesc

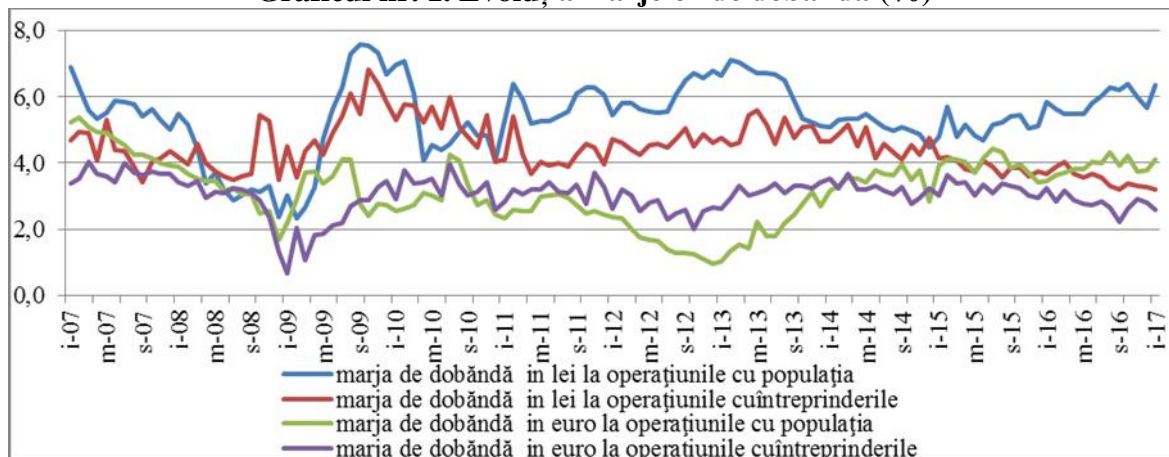
Indicator	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016 IX
Venituri opera ionale-mil. lei	26.411	28.893	26.206	24.345	19.282	19.127	18.726	18,370	14.854
Veniturile nete din dobânzi - mil. lei	11.902	12.830	15.999	15.196	12.096	11.334	10.971	10.620	8.180
Cheltuieli opera ionale - mil. lei	14.776	18.544	17.079	16.584	11.376	10.864	10.397	10.574	7.584
Profit opera ional - mil. lei	11.681	10.419	9.200	7.829	7.939	8.288	8.338	7.796	7.270
Ponderi (%) în veniturile opera ionale (100%) ale:									
Veniturile nete din dobânzi	45	44	61	62	63	59	59	58	55
Cheltuieli opera ionale	56	64	65	68	59	57	56	58	51
Profit opera ional	44	36	35	32	41	43	44	42	49

Surs : Serii de date statistice utilizate în graficele din Rapoartele asupra stabilit ii financiare 2011-2016, www.bnr.ro, secțiunea publicații periodice și calcule ale autorului

Principalul venit al b ncilor, veniturile nete din dobânzi, în intervalul analizat, au înregistrat în cei opt ani analizați, două trenduri, unul de creștere până în 2010, iar al doilea, începând cu anul 2011, de sc dere continu , ele aproape înjum t țindu-se.

Veniturile nete din dobânzi sunt o funcție care depinde de volumul opera iunilor și m rimea marjelor de dobând . Cum, în toat perioada analizat , marjele de dobând au acționat oscilatoriu, înseamn c ele au fost folosite de bneci pentru a- i cre te veniturile, atunci când volumele opera iunilor nu mai dădeau randament (Graficul nr. 1). Oricum, trebuie remarcat c marjele de dobând la opera iunile în lei au fost mult mai mari decât la opera iunile în valut , dup cum opera iunile cu populația au adus băncilor marje mai mari, în raport cu cele derulate cu întreprinderile.

Graficul nr. 1. Evoluția marjelor de dobândă (%)

Surs : calcule ale autorului folosind serii de date statistice din baza de date interactiv a BNR, www.bnr.ro, secțiunea statistică

Pe fondul deterior rii veniturilor bancare, toate instituțiile de credit din sistem au început s aplice programe de control ale costurilor. La început o serie de factori, precum rețeaua comercial , num rul mare de salariați în raport cu opera iunile, salariile mari ale acestora, au f cut ca cheltuielile s creasc , dar începând cu anul 2010, se remarc o sc dere accentuat a cheltuielilor, la aproape jum tate față de anul 2008 sau, în cifre absolute, de la cca. 18,5 mld. lei în 2009, la cca. 10 mld. lei în 2015.

Cheltuielile opera ionale ale băncilor sunt formate din cheltuielile de personal, cheltuielile administrative (rețea, management, utilități, consumabile) și amortizarea activelor

imobilizate. Ori în România, sistemul bancar este mult mai "subțire" față de momentul începerii crizei: el a pierdut aproximativ un sfert din personal și aproape 30% din rețea. Cu siguranță că și în viitor vom asista la continuarea procesului de redimensionare a rețelei de unități și a personalului, în condițiile în care toate băncile:

- pun la dispoziția clienților sisteme alternative de accesare a serviciilor bancare, de genul "banc la distanță": I - banking, M – Banking, în condiții de costuri minime sau cu cost 0;
- își extind unitățile de selfbanking, inaugurând în unitățile tradiționale zone unde clientul își prestează, el însuși, serviciile bancare, 24 de ore din 24, 7 zile din 7.

Tabelul nr. 4. Evoluția dimensiunii rețelei bancare și a personalului bancar

Indicator	u.m.	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Număr total de salariați	mii	71,6	67,9	66,8	65,8	61,8	58,6	57,7	55,9	55,4
	% față de 2008	100,0	94,8	93,2	91,8	86,2	81,8	80,6	78,0	77,4
Număr total unități	unități	6.552,0	6.425,0	6.170,0	6.040,0	5.679,0	5.450,0	5.304,0	4.906,0	4.757,0
	% față de 2008	100,0	98,1	94,2	92,2	86,7	83,2	81,0	74,9	72,6

Surs : Serii de date statistice utilizate în graficele din Rapoartele asupra stabilității financiare 2011-2016, www.bnr.ro, secțiunea publicației periodice și calculele autorului folosind date din articolul "Indicatorii sistemului bancar din 2016", www.bancherul.ro

Toate aceste realități (banca la distanță, unitățile de selfbanking) conduc la reducerea personalului bancar clasic. Dar, reducerea personalului bancar mai este generată și de faptul că unitatea bancară tradițională este total transformată în prezent, ea devenind un simplu centru de vânzări, nemaivăzând atașată zona de back-office, cu servicii de contabilitate, decontări, analize credite, resurse umane, marketing, administrativ etc., compartimente dispărute datorită informatizării masive a serviciilor bancare, acum, toate aceste compartimente regăsindu-se doar la nivelul centralei bancare.

Să mai remarcăm că, în ultimii ani, veniturile nete din dobânzi și-au consolidat poziția de principal venit al băncilor, față de perioada de dinaintea de criză sau de perioada de la începutul crizei, la 58-60 % din totalul veniturilor operaționale, iar cheltuielile operaționale ale băncilor au fost aduse ușor sub această valoare. Astfel spus, veniturile nete din dobânzi s-au dovedit a fi suficiente pentru acoperirea cheltuielilor operaționale. În ceea ce privește profitul operațional, el pare să se fi stabilizat la un nivel de 41-44% din veniturile operaționale.

Tabelul nr. 5. Dinamici față de anul anterior ale veniturilor, cheltuielilor și profitului bancar

Dinamici față de anul anterior	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Venituri din dobânzi	100	116,3	81,0	94,9	85,2	85,0	85,4	84,5
Cheltuieli cu dobânzile	100	121,5	57,1	94,7	92,0	76,0	70,7	62,9
Venituri nete din dobânzi	100	107,8	124,7	95,0	79,6	93,7	96,8	96,8
Venituri operaționale	100	109,4	90,7	92,9	79,2	99,2	97,9	98,1
Cheltuieli operaționale	100	125,5	92,1	97,1	68,6	95,5	95,7	101,7
Profit operațional	100	89,2	88,3	85,1	101,4	104,4	100,6	93,5

Surs : Serii de date statistice utilizate în graficele din Rapoartele asupra stabilității financiare 2011-2016, www.bnr.ro, secțiunea publicației periodice și calculele autorului

Ajustarea și redefinirea structurilor bancare românești și a sistemelor lor de management și gestiune se observă cel mai bine din dinamica anuală a profitului, a veniturilor și a cheltuielilor bancare. Astfel, între 2010 și 2015, toți acești indicatori

înregistrează ajustări consistente, scăderile fiind în număr de 32 de cazuri dintr-un total de 42 de cazuri, iar în 24 de cazuri scăderile sunt mai mari de 5%. Creșterile, dacă excludem anul 2009, sunt în număr de doar 5, localizate 3 la nivelul profitului operațional, una la nivelul veniturilor nete din dobânzi și o altă la nivelul cheltuielilor operaționale, iar valorile lor sunt, de cele mai multe ori, de 1-2 %.

3. Structura contului de profit și pierdere la nivelul sistemului bancar românesc

Este interesant de urmărit structura contului de profit și pierdere al băncilor, atât în valoare absolută, cât și ca pondere a valorilor în totalul veniturile operaționale ale băncilor. De menționat că, pentru anul 2016, valorile au în vedere doar primele trei trimestre.

Veniturile din dobânzi aduc băncilor mai bine de jumătate din venituri. Acestea sunt urmate de veniturile din comisioane, cu circa o cincime pondere în totalul venitului operațional. Celelalte venituri, din tranzacționare, din diferențe de curs, din instrumente financiare, alte venituri, contribuie cu o cincime, până la un sfert din venitul operațional total.

Tabelul nr. 6. Contul de profit și pierdere la nivelul întregului sistem bancar românesc

Indicator	Valori absolute - mil. lei		Ponderi (%) în total venituri operaționale	
	2015	2016 IX	2015	2016 IX
Venituri nete din dobânzi	10.620	8.180	58	55
Venituri nete din comisioane	3.808	2.861	21	19
Cătiguri nete aferente activelor și datoriilor financiare neevaluate la valoarea justă (instrumente financiare disponibile pentru vânzare)	833	1.940	5	13
Venituri din tranzacționare	626	639	3	4
Venituri din diferențe de curs	1.603	1.024	9	7
Alte venituri	879	211	5	1
Total venituri operaționale	18.370	14.854	100	100
Cheltuieli cu personalul	4.882	3.540	27	24
Cheltuieli administrative	4.856	3.437	26	23
Alte cheltuieli (amortizarea)	836	607	5	4
Total cheltuieli operaționale	10.574	7.584	58	51
Profit operațional	7.796	7.270	42	49
Cheltuieli cu deprecierea activelor (Costul net al riscului)	(3.943)	(3.040)	(21)	(20)
Altele	1.025	(534)	6	(4)
Profit înainte de impozit	4.878	3.696	27	25

Surs : Serii de date statistice utilizate în graficele din Rapoartele asupra stabilității financiare 2011-2016, www.bnr.ro, secțiunea publicații periodice și calcule ale autorului

Opinia mea este că această structură este ușor riscantă pentru băncile românești, pentru că :

- orice scădere a ratelor de dobând pe piața bancară românească va avea un impact negativ la nivelul venitului bancar;

- veniturile scăzute din comisioane indică o utilizare redusă de către public, populație și întreprinderi, a serviciilor bancare. Adică, serviciile bancare sunt apelate nu din

necesitate, datorită unei nevoi, trebuințe, ci dintr-o obligație, ceva de genul ”nu am cum să le ocolesc”. Din punct de vedere, acest aspect, face ca, în condițiile unei potențiale crize, utilizatorii să renunțe la ele, ceea ce pentru bănci va însemna o nouă reducere a veniturilor;

- necesitatea redusă a serviciilor bancare rezultă și din ponderea redusă a celorlalte surse de venit și din aceea că înregistrează abateri semnificative de la un an la altul, ceea ce ne indică faptul că nu sunt o sursă sigură de venit.

Pentru cheltuielile operaționale, remarcăm că personalul implică circa un sfert din cheltuieli, tot cam aceeași valoare, cheltuielile administrative. Amortizarea consumă cam 5% din venit, rezultând un profit operațional cam de 45%. Să mai observăm că deprecierea activelor financiare ale băncilor, în special portofoliul de credite acordate, încorporează consum în jur de 20% din profitul operațional, deși punctul de maxim al acestora pare a fi trecut. Mai trebuie precizat că există o serie de operațiuni conjuncturale care afectează profitul bancar. De exemplu, în anul 2015, profitul bancar a crescut cu mai mult de un miliard ca urmare a preluării Volksbank de către Banca Transilvania.

4. Concluzii

Deși sistemul bancar românesc a reintrat în zona profitabilității, după cinci ani pierderi, totuși modul de formare a profitului nu a înlocuit total riscurile, mai ales că nu toate băncile din sistem ar fi profitabile (la sfârșitul anului 2016 mai existau încă 10 bănci care înregistrau pierderi). Structura veniturilor bancare a fost, în ultimii ani, formată din veniturile din dobânzi, care aduc băncilor mai bine de jumătate din venituri. Acestea sunt urmate de veniturile din comisioane, cu circa o cincime pondere în totalul venitului operațional. Celelalte venituri, din tranzacționare, din diferențe de curs, din instrumente financiare, alte venituri contribuie cu o cincime, până la un sfert din venitul operațional total. Pentru cheltuielile operaționale, remarcăm că personalul implică circa un sfert din cheltuieli, tot cam aceeași valoare, cheltuielile administrative. Amortizarea consumă cam 5% din venit, rezultând un profit operațional cam de 45%. Să mai observăm că deprecierea activelor financiare ale băncilor, în special portofoliul de credite acordate, încorporează consum în jur de 20% din profitul operațional, deși punctul de maxim al acestora pare a fi trecut.

Bibliografie

1. Banca Națională a României, 2016. *Raport asupra stabilității financiare, aprilie 2016 și decembrie 2016*. [online] Disponibil la: <<http://www.bnr.ro/Publicatii-periodice-204.aspx>> [Accesat 10 februarie 2017].
2. Banca Națională a României, 2016. *Buletine lunare, colecția 2000 – 2016 (aprilie)*. [online] Disponibil la: <<http://www.bnr.ro/Publicatii-periodice-204.aspx>> [Accesat 2 aprilie 2017].
3. Banca Națională a României, Ministerul Finanțelor Publice, 2016. Ordin pentru aprobarea Normelor metodologice privind întocmirea raportului contabil anuale pentru necesități de informații ale Ministerului Finanțelor Publice, aplicabile instituțiilor de credit. [online] Disponibil la: <<http://www.bnr.ro/Index-de-reglementari-BNR-3230.aspx>> [Accesat 10 februarie 2017].
4. Bancherul.ro, 2017. *Indicatorii sistemului bancar din 2016*. [online] Disponibil la: <<http://www.bancherul.ro>> [Accesat 5 martie 2017].
5. Gust Marius (coord.), 2010. *Management și tehnici bancare, curs aplicativ*. Pitești: Editura Independența Economică.